

Mopperen

De laatste tijd wordt er veel gemopperd in de krijgsmacht. Dat mopperen wordt er niet minder op nu de gevolgen van de numerus fixus en de grote onzekerheden van de bezuinigingen langzaamaan voelbaar worden. Vroeger mopperden militairen in de kantine, tegenwoordig doen ze dat ook via blogs en sociale media. Militairen kiezen er steeds vaker voor hun ongenoegen openlijk te uiten. Dat mopperen is daardoor ook buiten de kazernepoorten te horen. Minister Hans Hillen van Defensie is niet te spreken over de loslippigheid van de militairen. Hij heeft gezegd dat hij verontrust is dat militairen uit de school klappen, maar hij weet ook dat mopperende militairen niet alleen van deze tijd zijn. Mopperen straalt weinig vertrouwen in de leiding uit. Of is er meer aan de hand?

Gebrek aan vertrouwen is niet simpelweg hetzelfde als wantrouwen. Wie wantrouwt, veronderstelt bij de ander ook kwade bedoelingen en niet slechts een gebrek aan kwaliteit of competentie. Er is wantrouwen als je bij de ander ook groot vernuft of geheime informatie vermoedt. Dat lijkt echter niet aan de orde.

Vroeger mopperden militairen in de kantine, tegenwoordig ook via blogs en sociale media

Wel is voor een groot aantal mensen onduidelijk welke veiligheidspolitieke visie en ambitie er achter het reorganisatietraject zitten. Veiligheid houdt in de eenentwintigste eeuw niet op bij de soevereine grenzen. Bondgenootschappelijke bijstand en geïntegreerde inzet met andere ministeries zijn sleutelwoorden. Het gaat om

wederkerigheid, effectiviteit en vertrouwen. Dat krijg je niet zomaar en als je het eenmaal hebt moet je er voor zorgen dat je het houdt.

De huidige politieke constellatie vindt de krijgsmacht, zoals we die een jaar geleden nog kenden, een te dure verzekeringspolis. De boekhouder maakt de dienst uit, hoewel er wereldwijd zwaar weer op komst lijkt te zijn. De gevolgen van de economische crisis, de Arabische Lente en mogelijke bedreiging van vitale belangen (olie en gas) zijn nog steeds niet te overzien.

Niet de veiligheidsconstellatie, maar doorgeslagen verzakelijking en kaalslag zijn troef bij de huidige reorganisatie. De defensiebegroting keldert, waardoor ons land met wat rest van de krijgsmacht de onderste regionen van de NAVO-lidstaten nadert. We zijn op weg een krijgsmacht op de been te houden die nauwelijks meer kan doen dan de territoriale soevereiniteit bewaken. En dit terwijl onze vitale belangen grotendeels elders in de wereld liggen en in combinatie met onze internationaal-politieke ambities juist het tegenovergestelde verwacht zou worden.

Vroeger konden we altijd nog teren op een goede faam in multilaterale samenwerkingsverbanden, tegenwoordig is dat lang niet altijd meer zo. Natuurlijk, onze inspanning in Afghanistan was tot medio 2010 aanzienlijk, maar dat krediet verdampt snel. De inzet in Kunduz verdient diplomatiek-militair geen schoonheidsprijs. Onze huidige bijdrage boven Libië staat in schril contrast met wat we in Uruzgan hebben laten zien, laat staan dat we bij machte zouden zijn om bijvoorbeeld substantieel

mee te doen aan *boots on the ground* in Libië. En als het om de steeds omvangrijkere en belangrijker antipiraterij-taken gaat, dan kunnen we slechts constateren dat we onvoldoende middelen en mogelijkheden hebben.

Wie kijkt naar wat binnen de aanstormende reorganisatie en inkrimpingen zonder weerga gebeurt, ziet tegen elkaar in werkende trends. Het laatste decennium was er een tendens van centraliseren en taakspecialisatie. Grotere doelmatigheid, minder overhead en *joint, combined* en geïntegreerd optreden maakten effectieve en efficiënte inzet mogelijk, zo bleek bijvoorbeeld in Afghanistan. Nu het moeilijk gaat en de krijgsmacht voor duivelse dilemma's staat, is de trend opeens om toch weer meer te decentraliseren. De bal wordt, wat betreft het halen van de politieke en boekhoudkundige doelstellingen, voor een belangrijk deel bij de operationele commandanten gelegd. Ze ervaren het soms als puinruimen, maar ze zijn ook blij met grotere zeggenschap over het door hen te leveren product. Tevens moeten ze constateren dat het vanwege de doorgeslagen verzakelijking en kaalslag steeds moeilijker wordt datgene te leveren wat van ze verwacht wordt. Wat blijft er nog over van de mogelijkheid om *joint, combined* en geïntegreerd op te treden? Is de verzekeringspolis nog wel dekkend?

Nederland heeft nog steeds de ambitie over een inzetbare expeditionaire krijgsmacht te beschikken. Kunnen we met 'Zwitserse zakmes'-modules, zoals de bedoeling was in het rapport *Verkenningen*, nog bijdragen aan multinationale *Full Spectrum Forces* voor conventionele en speciale operaties in zowel EU- als NAVO-

verband? Behalve de vraag of we daarmee in de toekomstige constellatie de eigen veiligheid zeker kunnen stellen, is het ook ongewis of we recht doen aan onze internationaal politieke ambities en onze in de grondwet opgenomen verplichting de internationale rechtsorde te bevorderen. Het is discutabel of de reorganisatie die nu in gang is gezet er voor zorgt dat met slimme aanpassingen binnen de krijgsmacht beide doelstellingen ook op de langere termijn haalbaar zijn. De minister communi-

De minister moet een uitgekende visie geven op de reorganisatie en het ambitieniveau van de krijgsmacht

ceert hierover geen uitgekende visie. Er wordt slechts gehamerd op begrotingsoverwegingen en daar is weinig begrip voor. Wie de korte termijn van de boekhouder laat regeren, moet oppassen voor een groter gebrek aan vertrouwen binnen een organisatie die op wederzijds vertrouwen gebouwd moet zijn.

Een minister die steeds maar mondjesmaat informatie geeft over het na te streven product, werkt niet alleen het mopperen in de hand: hij moet oppassen dat het mopperen niet omslaat in morren en voorkomen dat de reorganisatie via blogs en *Twitter* een eigen leven gaat leiden. Van de minister mag worden verwacht dat hij houvast biedt hoe hij aan de Nederlandse veiligheid denkt bij te dragen en de belangen van onze krijgsmacht denkt zeker te stellen. Dit brengt rust in de gelederen. Militairen die de gemaakte keuzes en de vorm van de reorganisatie begrijpen, mopperen hoogstens nog uit teleurstelling, niet uit onvrede en onbegrip. ■